

โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการ
คณะอักษรศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ลำดับที่ 72

ศูนย์วิจัยการแปล
คณะอักษรศาสตร์
ลำดับที่ 1

การแปลวรรณกรรม

วัลยา วิวัฒน์ศร

พิมพ์ครั้งที่ 3

โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการ
คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ลำดับที่ 72

ศูนย์วิจัยการแปล
คณะอักษรศาสตร์
ลำดับที่ 1

การแปลวรรณกรรม

SEP 14 1958

เลขทะเบียน	M 0145226
วันลงทะเบียน	16 ส.ค. 2558
เลขเรียกหนังสือ	415.02 74457 2534 142

ภาควิชาภาษาตะวันตก
คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2557

วิทยาลัยพัฒนศาสตร์

การแปลวรรณกรรม

กรุงเทพฯ: โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการ คณะอักษรศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2557.

855 หน้า

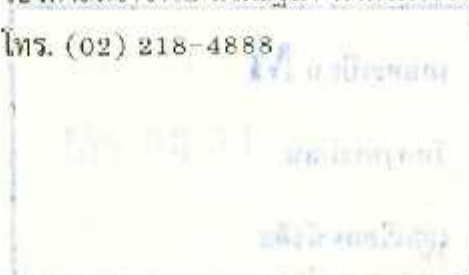
ISBN: 978-616-551-804-8

ลิขสิทธิ์ของ

โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการ
คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รองคณบดีฝ่ายวิจัย:

รองศาสตราจารย์ ดร.ณัฐมา พงส์ไพโรจน์
โทร. (02) 218-4888

พิมพ์ครั้งที่ 1 จำนวน 500 เล่ม กรกฎาคม พ.ศ.2545

พิมพ์ครั้งที่ 2 จำนวน 1,000 เล่ม เมษายน พ.ศ.2547

พิมพ์ครั้งที่ 3 (ฉบับแก้ไขปรับปรุง) จำนวน 1,000 เล่ม มิถุนายน พ.ศ. 2557

คำนำ

ศูนย์วิจัยการแปล ก่อตั้งเมื่อเดือนสิงหาคม 2554 มีวัตถุประสงค์สอดคล้องกับปณิธาน
ศูนย์การแปลและการล่ามเฉลิมพระเกียรติ ในอันที่จะศึกษาหาองค์ความรู้ใหม่และพัฒนาวิชาการ
ด้านการแปล ด้วยการส่งเสริมการวิจัย การจัดทำตำราและเอกสารวิชาการ

ตำราเรื่อง "การแปลวรรณกรรม" เล่มนี้ มีเนื้อหาที่เป็นประโยชน์ต่อวิชาการแปลเป็น
อย่างมาก ผู้เขียนได้รวบรวมผลงานการค้นคว้าทั้งเชิงทฤษฎี เชิงปฏิบัติ ตลอดจนประสบการณ์ใน
การแปลวรรณกรรม รวมทั้งการตรวจแก้งานแปลไว้อย่างละเอียด

คณะกรรมการศูนย์วิจัยการแปล จึงมีความเห็นชอบให้มีการพิมพ์เผยแพร่ตำราเล่มนี้ เป็น
ผลงานอันดับที่หนึ่งของศูนย์การแปล โดยร่วมมือกับโครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการของ
คณะอักษรศาสตร์ เป็นผู้ดำเนินการจัดพิมพ์

ศูนย์วิจัยการแปลขอขอบคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.วิไลยา วิวัฒน์ศรี ผู้เขียนตำราเล่มนี้
บุคลากรทุกท่านในโครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ ตลอดจนทุกท่านที่มี
ส่วนเกี่ยวข้องดูแลให้การดำเนินการสำเร็จลุล่วงด้วยดี

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์สาวกี แกสตัน)

ผู้อำนวยการศูนย์วิจัยการแปล

กุมภาพันธ์ 2545

คำนำของผู้เขียน

ตำรา การแปลวรรณกรรม ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 1 (พ.ศ. 2545) และครั้งที่ 2 (พ.ศ. 2547) เขียนจากประสบการณ์การแปลวรรณกรรมของผู้เขียน ตั้งแต่ พ.ศ. 2537 ถึง พ.ศ. 2544 สำหรับฉบับพิมพ์ครั้งที่ 3 (พ.ศ. 2557) ฉบับนี้ ผู้เขียนมีประสบการณ์เพิ่มขึ้นทั้งในฐานะผู้สอนวิชาแปลวรรณกรรม (จนถึง พ.ศ. 2551) ผู้แปลและผู้ตรวจแก้ต้นฉบับ จนถึงปัจจุบัน ประสบการณ์ที่เพิ่มพูนมานี้ทำให้ผู้เขียนปรับปรุงเนื้อหาตำราและเขียนหัวข้อใหม่ในบทที่ 5 คือ ประสบการณ์การตรวจแก้ต้นฉบับแปลและหนังสือแปล

ผู้เขียนหวังว่าทฤษฎีการแปลวรรณกรรมจากประสบการณ์ ตัวอย่างการแปลทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษที่เสนอไว้ในตำรา อีกทั้งตัวอย่างการตรวจแก้งานแปลของผู้เขียนเองจะเป็นประโยชน์ต่อผู้สนใจงานแปล ไม่ว่าจะเป็นผู้อ่านทั่วไป นิสิตนักศึกษา อาจารย์สอนวิชาแปล และนักแปลทุกท่าน

วิลยา วิวัฒน์ศร

(วิลยา วิวัฒน์ศร)

30 กันยายน 2556

สารบัญ

	หน้า
บทนำ	1
บทที่ 1 ลักษณะเฉพาะของตัวบทนวนิยายและเรื่องสั้น	7
1.1 ภาษาวรรณคดี	7
1.1.1 วิธีทำงานของบัลซัค	8
1.1.2 วิธีทำงานของโมปัสซองต์	13
1.1.3 วิธีทำงานของโบบี้	17
1.2 โลกทัศน์และสารของผู้แต่ง	19
1.2.1 วิธีคิดของกุนเดร่า	19
1.2.2 ข้อเขียนเชิงทฤษฎีของบัลซัค	23
1.2.3 บริบททางศาสนา สังคมและการเมืองอันเป็นที่มาของเรื่อง	27
1.3 ความเป็นสากลข้ามมิติเวลา มิติสถานที่และวัฒนธรรม	30
1.3.1 ข้อคิดของแม็ตเลอร์และตอเรน	31
1.3.2 ตัวอย่างจากบทวิจารณ์ <i>ก้องคิด</i>	34
1.3.3 ตัวอย่างจากบทวิจารณ์ <i>ชุดประดาน้ำและผีเสื้อ</i>	35
1.4 การสื่อสารระหว่างตัวบทวรรณกรรมกับผู้อ่าน	38
1.4.1 วัตถุประสงค์ในการอ่าน	38
1.4.2 ช่วงสมัยของผู้อ่าน	39
1.4.3 บทบาทและความสำคัญของผู้อ่าน	40
1.4.4 ตัวบทของผู้อ่าน-ผู้แปล	47
บทที่ 2 ทฤษฎีการแปล	51
2.1 ประสบการณ์การแปล	51
2.1.1 ประสบการณ์การแปล <i>ก้องคิด</i>	52
2.1.2 ประสบการณ์การแปล <i>เจ้าหญิง</i>	54
2.1.3 ประสบการณ์การแปล <i>ชาติรัก</i>	55
2.1.4 ประสบการณ์การแปล <i>ระฆมรรคา</i>	55
2.1.5 ประสบการณ์การแปล <i>ชุดประดาน้ำและผีเสื้อ</i>	56
2.1.6 ประสบการณ์การแปล <i>ฟอกอริโยต์</i>	57

2.1.7	ประสบการณ์การแปล <i>เอเดนนี่ กร็องเตต์</i>	58
2.1.8	ประสบการณ์การแปล <i>จดหมายจากหมู่เกาะขเลจา</i>	59
2.1.9	ประสบการณ์การแปล <i>ซึ่งมีอาจปลอบประโลม</i>	59
2.1.10	ประสบการณ์การแปล <i>คนเดือน</i>	60
2.2	ทฤษฎีการแปลของตะวันตก	61
2.2.1	หลักการแปลช่วงก่อนสงครามโลกครั้งที่สอง	61
2.2.2	ทฤษฎีการแปลช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่สอง	63
2.2.2.1	งานของเออแดน เอ. โนต้า และชาร์ลส์ อาร์. เทเนียร์	63
2.2.2.2	งานของอ็อง คาร์เบลเนต์	65
2.2.2.3	งานของนักแปล-นักวิชาการสถาบันการแปลและล่าม ESIT	67
2.2.2.4	งานของฟลอร์ดูนาโต้ อีสวานอล	75
2.2.2.5	อุมแบร์โต เอโก้ กับการแปลวรรณกรรม	84
2.3	ทฤษฎีการแปลวรรณกรรมจากประสบการณ์การแปล	95
2.3.1	การทำความเข้าใจต้นฉบับ	95
2.3.2	การถ่ายทอดความหมาย/การแปล	96
2.3.3	การตรวจสอบและแก้ไขโดยผู้แปล	104
2.3.4	การตรวจแก้โดยบรรณาธิการต้นฉบับแปล	107
2.4	คำนิยามการแปลวรรณกรรม	108
บทที่ 3 ความสำคัญของการแปลจากต้นฉบับภาษาเดิม		109
3.1	การแปลโดยรักษาบริบททางวัฒนธรรมในต้นฉบับภาษาเดิมและโดยคำนึงถึงผู้อ่าน ฉบับแปล : กรณีศึกษาเปรียบเทียบ <i>ชุดประดาน้ำและมีเสื้อ</i> กับ <i>The Diving Bell and the Butterfly</i>	110
3.1.1	การใช้ราชาศัพท์	111
3.1.2	การอ้างเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์	113
3.1.3	การอ้างชื่อเฉพาะ	115
3.1.4	ชื่อเรื่องและชื่อบท	122
3.1.5	ภาษาต่างประเทศในต้นฉบับภาษาเดิม	125
3.2	การแปลโดยรักษาลีลาของนักประพันธ์ : กรณีศึกษาเปรียบเทียบสำนวนแปลภาษาอังกฤษ 2 สำนวน เรื่อง <i>Eugénie Grandet</i>	127
3.2.1	ปริิบทหรือการเปิดเรื่อง	127
3.2.2	บทบรรยายบุคลิกลักษณะของกร็องเตต์	134

3.2.3	ดูบายของกร็องด์ต์	139
3.2.4	ปัจจัยนาบหรือกาบไต่เรือ	145
บทที่ 4 จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ		149
4.1	การพิจารณาวิถีการประพันธ์และการแปล	149
4.1.1	มุมมอง	149
4.1.1.1	การเปลื่ยมุมมองในงานของวอลแตร์	150
4.1.1.2	การเปลื่ยมุมมองในงานของบัลซัค	158
4.1.1.3	การเปลื่ยมุมมองในงานของมาลโร	166
4.1.2	บุคลิกลักษณะตัวละคร	171
4.1.2.1	การเปลื่ยบรรยายลักษณะทางกายภาพของงาเดา กร็องด์ต์	171
4.1.2.2	การเปลื่ยบรรยายลักษณะทางกายภาพของบัวร์ด์	173
4.1.2.3	การเปลื่ยบรรยายลักษณะทางกายภาพของเออเมรี่ กร็องด์ต์และมาดามเมลลีโตบรียง	175
4.1.3	มิติสถานที่และมิติเวลา	176
4.1.3.1	การเปลื่ยมิติสถานที่และมิติเวลาใน ซาราซีน	177
4.1.3.2	การเปลื่ยมิติสถานที่และมิติเวลาใน ฟอกอร์โยต์	182
4.2	การพิจารณาภาษาและการแปล	188
4.2.1	ภาษาเก่า-ภาษาใหม่	188
4.2.1.1	การเปลื่ยชื่อทวีป ประเทศและเมือง	188
4.2.1.2	การเปลื่ยมาตรา	189
4.2.1.3	การเปลื่ยคำศัพท์	194
4.2.1.4	การเปลื่ยคำสรรพนาม	198
4.2.1.5	การเขียนประโยคให้เป็นภาษาเก่า	208
4.2.2	ระดับภาษา	209
4.2.2.1	การเปลื่ยภาษาเขียน-ภาษาปาก	210
4.2.2.2	การเปลื่ยภาษายาก-ภาษาง่าย	224
4.2.3	เสียงในภาษา	239
4.2.3.1	เสียงกับความหมาย	239
4.2.3.2	การเปลื่ยเสียงในภาษา	242

บทที่ 5 การตรวจแก้ต้นฉบับแปลและหนังสือแปล	247
5.1 ความเป็นมาของการตรวจแก้ต้นฉบับแปลในต่างประเทศ	247
5.2 ความเป็นมาของการตรวจแก้ต้นฉบับแปลในประเทศไทย	251
5.3 บรรณธิการต้นฉบับ : นิยาม สิทธิและจรรยาบรรณ	254
5.4 ประสิทธิภาพการตรวจแก้ต้นฉบับแปลและหนังสือแปล	262
บทส่งท้าย	277
ภาคผนวก	281
สารคดีเรื่อง <i>ตำหาชุดประธานาภิโษภบั้นไปกับผีเสื้อ</i>	
บรรณานุกรม	349

บทนำ

ตำรา *การแปลวรรณกรรม* เล่มนี้มีความเป็นมาเกี่ยวพันสืบเนื่องยาวนานกับงานสอนงานวิจัย งานเขียนและงานแปลของผู้เขียนตำรา งานทั้ง 4 ด้านนี้ส่งเสริมซึ่งกันและกัน ทำให้สามารถสร้างวิชาใหม่และตำราใหม่เรื่องนี้ขึ้นมาได้ ขอแจกแจงรายละเอียดดังนี้

ในการสอนวิชา “นวนิยายและนิยายฝรั่งเศสศตวรรษที่ 18” ในหลักสูตรอักษรศาสตรบัณฑิตสืบเนื่องนับสิบปี ผู้เขียนได้ศึกษาค้นคว้า เขียนเอกสารคำสอนและบทความวิชาการในเรื่องดังกล่าว เพื่อสร้างองค์ความรู้ให้แก่ตนเองในฐานะผู้สอน ทั้งหมดเป็นข้อมูลสำเร็จรูปเอื้อต่อการแปลปรัชญานิยายเรื่อง *ก๊องดิด* และ *ชาดิก* ใน พ.ศ.2538 และ พ.ศ.2539 ตามลำดับ และต่อเนื่องมาถึงเรื่อง *คนเลือน* ใน พ.ศ.2556

งานแปลตำราเรื่อง *การอ่านนวนิยาย* ซึ่งว่าด้วยกลวิธีการประพันธ์ กำหนดให้ผู้เขียน-ผู้แปลต้องศึกษาศิลปะการประพันธ์จากตำราเล่มอื่นๆ รวมทั้งตำราต้นภาษาศาสตร์ เพื่อจะได้เข้าใจตำราเล่มดังกล่าว ทั้งนี้ เมื่อแปลเสร็จในปี พ.ศ.2532 ความรู้จากการแปลตำรา *การอ่านนวนิยาย* ก็เป็นเครื่องมือของผู้เขียนในการเขียนบทวิจารณ์วรรณกรรมไทยและฝรั่งเศส ตีพิมพ์ในวารสาร *อักษรศาสตร์* ในนิตยสาร *Writer* ช่วง พ.ศ.2536-2538 เกิดผลพลอยได้เป็นหนังสือรวมบทวิจารณ์ชื่อ *วรรณวิจิตร* ใน พ.ศ.2538 และต่อมาผู้เขียนได้เปิดคอลัมน์ “วรรณวิจิตร” ใน *มติชนสุดสัปดาห์* ต่อเนื่องถึงปลายปี พ.ศ.2541

อนึ่ง ความรู้เรื่องวรรณศิลป์นับเป็นฐานสำคัญสำหรับการแปลวรรณกรรมทุกเรื่องของผู้เขียนอีกด้วย

ในการทำงานวิจัยเรื่อง “มติดิสถานที่ในนวนิยายของฟร็องซัวส์ โมริยัค” ระหว่างเดือนตุลาคม พ.ศ.2534-เดือนมีนาคม พ.ศ.2538 ผู้เขียนได้รับทุนศึกษาอบรมจากรัฐบาลฝรั่งเศสเป็นเวลา 9 เดือน ได้ศึกษาสถานที่ทุกแห่งที่โมริยัคใช้เป็นฉากทั้งในปารีสและในภูมิภาคอากีแตน (แคว้นซ็องต์และแคว้นลองด์) เป็นประสบการณ์ภาคสนามที่เสริมความรู้เรื่องวรรณศิลป์ของนักประพันธ์อันเอื้อต่อการแปลวรรณกรรม รายงานวิจัยดังกล่าวตีพิมพ์ปี พ.ศ.2540 ผลพลอยได้คือวรรณกรรมแปลเรื่อง *เจ้าหนู* ของโมริยัค ตีพิมพ์ปี พ.ศ.2539 และผู้เขียนมีโครงการแปลวรรณกรรมของโมริยัคหลายเล่มซึ่งจะทำในอนาคต

โครงการเฉลิมฉลอง 20 ปี มรดกกรมอสังเคตร มาสไซท์ ซึ่งผู้เขียนแปลเรื่อง *วชมรรคา* ก็ทำให้ได้ศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับนักประพันธ์ผู้นี้เป็นเวลา 1 ปีเต็มก่อนลงมือแปลนวนิยายเรื่องนี้แปลและตีพิมพ์เสร็จในต้นเดือนมกราคม พ.ศ.2540 อันเป็นปีเฉลิมฉลอง